

يك بر نامه بزرگ علمی

«حادثی که مورد اتفاق شیعه و سنی است زیر نظر دو مرجع بزرگ علمی جمع آوری میشود.»

«برنامه‌ای که ذیلا از نظر خوانندگان محترم،
«میگذرد بر آستی در نوع خود در تاریخ اسلام و تاریخ،
«علم حدیث بی سابقه است»
«والبتة نظرات ما که بصورت پاورقی درج گردیده،
«است در تکمیل و جامعیت این برنامه سهم بسزائی،
«دارد، امیدواریم با آن حسن تفاهمی که بین مسلمانان،
«جهان ایجاد شده است، مورد توجه واقع گردد.»

یکی از مهمترین مطالبی که جمعیت، التقریب بین المذاهب الاسلامیه، بان ایمان دارد و برای تقویت آن فعالیت می کند، و در هر زمینه‌ای مردم را بطرف آن میخواند اینست که: همه مذاهب اسلامی به سنت پیغمبر (ص) (دستورها و سخنان او) معتقدند و آنرا مانند قرآن کریم یکی از اصول محکم شریعت میدانند؛ هیچ مسلمانی خواه شیعه یاسنی منکر حجیت «سنت» نیست و هیچکس در میان این دو مذهب پیدانی شود که بگوید مثلا:

(این حدیث از رسول خدا صادر شده است اما من بان عمل نمی کنم و شرعاً ملزم باین عمل نیستم)؛ ولی ممکن است کسی بگوید که: (من صحت صدور این حدیث را از رسول خدا قبول ندارم و از این جهت بان عمل نمی کنم). و این مطلب را ما، بین خود علماء سنی و همچنین علماء شیعه ملاحظه میکنیم:

چه بسا روایاتی در نظر يك قبیله صحیح است و در نظر قبیله دیگر نادرست، چه بسیار از مسائل فقهی که مورد اختلاف واقع شده و اساس اختلاف آنها همان قبول حدیث معین یا عدم قبول آن است.

حقیقت مطلب اینست و قتیکه همه آنها با اخلاص معتقد به سنت پیغمبر هستند و ایمان دارند که برای هیچ مسلمانی جایز نیست احادیثی را که صدور آن از رسول خدا مسلم شده است ترك کند ؛ این قبیل اختلافات مهم نخواهد بود .

و خلاصه اینکه : کلی مطلب مورد اتفاق همه است و تنها اختلاف در مورد تطبیق کلی بر مصداق است .

برای روشن شدن مطلب مثال زیر را در قالب قیاس شکل اول میریزیم :

- ۱ - « حدیثی ثابت شده که از رسول خدا رسیده است » و
 - ۲ - « هر امری که اثبات شود از رسول خدا صادر شده عمل کردن بآن واجب است » .
- مقدمه اول را علماء منطق « صغری » و مقدمه دوم را « کبری » میگویند و پس از آنکه درستی این دو مقدمه مسلم شد ؛ اینطور نتیجه گرفته میشود که : « بر طبق آن حدیث باید عمل کرد » .

پس مسلمانان اختلاف در کبری قیاس (سنت پیغمبر « ص ») ندارند بلکه همه آنها با اتفاق کلمه بآن ایمانی جازم و محکم دارند و آنرا یکی از ارکان اساسی اسلام میدانند مگر اشخاص نادری که از رشته محکم ایمان خارجند . بنا بر این اختلاف تنها در صغری است ، عده ای می - گویند این حدیث از رسول خدا است و ما آنرا قبول داریم ؛ عده دیگر میگویند صدور آن از رسول اکرم ثابت نشده و ما آنرا نمی پذیریم و با اصطلاح دانشمندان :

این نزاع « صغری » است نه « کبری » و یا خلاف در « صغری » است نه در « کبری » این يك حقیقت .

حقیقت دیگری که بآن نیز ایمان داریم و در ترویجش میکوشیم و جامعه اسلامی را بطرف آن میخوانیم اینست که اغلب روایاتی که از پیغمبر اسلام « ص » در شئون اعتقادات ، احکام ، اخلاق و سایر شئون که این آئین پاک بر محور آن میچرخد ؛ وارد شده است (۱) سنی

(۱) احادیث و سننی که از طریق ائمه اهل بیت (ع) وارد شده دارای امتیازاتی است که در این بر نامه علمی باید مورد توجه قرار گیرد :

اول : افزونی روایات شیعیه در احکام فقه و در خصوص حلال و حرام بر احادیث و سنن وارده از طریق بزرگان اهل سنت زیرا روایات آنها در این خصوص از سید حدیث تجاوز نمیکنند (الوحی المحمدی تألیف رشید رضا) . و همه آنها هم مورد قبول فقهاء - نمیباشد ، مثلا ابوحنیفه از این سید حدیث تنها هفده حدیث را صحیح دانسته است (مقدمه ابن خلدون) در صورتیکه سنیان و روایات وارده از طریق اهل بیت (ع) فوق حد احصاء میباشد . *

و شیعه بر آن اتفاق دارند و این یا از جهت اینست که از یک طریق وارد شده که هر دو فرقه آن طریق را درست میدانند و یا اینکه از هر دو طریق وارد شده که از جهت لفظ یا معنی با هم مطابقند و بنا بر این اختلافی نیست مگر در مقدار کمی از احادیثی که درباره ای از احکام و وقایع وارد شده است . (۱) و اختلاف در این عدد کم ؛ مسلمانی را از صفوف مسلمین خارج نمیکند

*** دوم :** روایات ائمه اهل بیت علیهم السلام تنها روایاتی نیست که آنها از پدرانشان نقل کرده باشند تا بر رسول اکرم (ص) منتهی شود ؛ بلکه بسیاری از آنها از کتبی نقل شده که با ملامه رسول اکرم (ص) و خطه علی علیه السلام بوده است . و ائمه اطهار در مورد بسیاری به کتبهای مزبور که غالباً به « کتاب علی » یاد میشود ؛ استناد میجستند و عین بعض آنها بشاگردان خاص خود مثل زراره و محمد بن مسلم و ابو بصیر نشان داده اند .

و اکنون در کتب معروف حدیث شیعه (اصول و فروع کافی ؛ التهذیب ؛ من لایحضره الفقیه و وسائل) متجاوز از هفتاد و پنج مورد از روایاتی که از « کتاب علی » نقل شده ؛ مضبوط میباشد و بنا بر نقل یکی از فضلاء معاصر حدود هزار مورد از این قبیل روایات را یکی از محدثین جمع آوری کرده است . (رجوع شود به کتاب مکاتیب الرسول ج ۱ صفحه ۵۹ تا صفحه ۸۹)

سوم : اهل سنت با استناد روایاتی که در صحیح مسلم از حضرت رسول اکرم (ص) نقل کرده اند ؛ : « لا تکتبوا عنی ؛ و من کتب عنی غیر القرآن فلیمحه » بجمع آوری و تدوین روایات و کلمات آن حضرت پرداختند و در تنظیم احادیث نبوی اهتمام نمودند . و تازه در اوائل قرن دوم هجری بدستور عمر بن عبدالعزیز تدوین روایات نبوی شروع شد .

در حالیکه از ابتدا در میان شیعه نوشتن و ضبط احادیث مرسوم بوده و این خود امتیاز بزرگی است و از طرفی روایات احادیث ائمه اهل البیت علیهم السلام مورد تصدیق و اعتماد همه بوده اند (رجوع شود به کتاب المراجعات تألیف علامه سید شرف الدین عاملی) .

چهارم : برای صحت و سقم احادیثی که از رسول اکرم (ص) نقل شده میزانی (قطع نظر از ملاحظه صحت سند) در دست است که در حقیقت مانند نجیری است که تمام معارف اسلامی را بهم میپیوندد و آن اینست که هر گاه حدیث و سنتی مخالف قرآن باشد پذیرفته نمیشود ، هر چند سند آن صحیح باشد و این امتیاز در احادیث و فقه شیعه بعذر آن یک اصل مهم اساسی مشاهده میشود . و لذا روایات رؤیت خدا و احادیث تشبیه و روایات جبر و امثال اینها در نزد پیروان اهل بیت مردود است .

(۱) مؤید این مطلب رساله کوچکی است از شیخ مفید (ره) بنام : « الاعلام فیما اتفقت علیه الامامیه فی فروع الاحکام علی خلاف ما اتفقت علیه العامة » که در آن مسائل معدودی را عنوان کرده است که شاید از سی مسئله تجاوز نکند .

بلکہ مسلمان میتواند با اعتقاد باین سنخ احادیث مسلمان باشد بدون اینکه با کسی دعوا و یا کسی با او نزاع نماید .

در پرتو دو حقیقت مسلم بالا «دارالتقرب بین المذاهب الاسلامیه» تنظیم یک برنامه علمی اسلامی بزرگ را اعلام میدارد .

آن برنامه عبارت است از جمع آوری احادیثیکه در ابواب مختلف ایمان و عمل و اخلاق و مانند اینها وارد شده و هر دو فرقه بر آن اتفاق دارند ...

توضیح اینکه تمام احادیث مورد اتفاق در هر بابی بطور جدا گانه جمع آوری میشود و با ذکر هر یک از احادیث ؛ مدرک و درجه اعتبار آن از کتابهای سنی و شیعه بیان میگردد و البته ممکن است برای تکمیل این برنامه هر دفعه قسمتی از آن که در حد خود مستقل است منتشر شود و در این هنگام مسلمین دارای مرجعی خواهند بود که مورد اتفاق همه است ؛ مرجعی که صلاحیت آنرا دارد که پشتیبان استدلالات و احتجاجات آنها واقع گردد .

برای بررسی این برنامه از طرف رجال «تقرب» مصر و سایر بلاد مجاهدات و کوشش های فراوانی صورت گرفته و وقت زیادی مصرف شده و تجربه های در ابواب مختلف و موضوعات گوناگون صورت گرفته است و نتایج سردمندی که حاکی از برومندی شالوده فکری آن میباشد و نوید موفقیت و پیروزی مینهد ؛ بروز کرده است .

و از این جهت دو نفر از پیشوایان «دارالتقرب» ؛ استاد عالی قدر شیخ محمود شلتوت رئیس دانشگاه «الازهر» و استاد بزرگوار آقای شیخ محمد تقی قمی دبیر کل «جماعه التقرب» در شهر قاهره ؛ پرآمون این موضوع و آنچه که مربوط بآن است (از قبیل بحثها و تجربه های مقدماتی و راه رسیدن باین هدف و نتایج آن) ؛ تبادل نظر نمودند و بحمد الله هر دو بر شایستگی این برنامه برای تحقیق و بررسی نظر موافق دادند و موافقت کردند که «دارالتقرب» بپایستد و در این راه قدمهای مؤثر عملی بردارد ؛ و شخصتهائی از دانشمندان «تقرب» در بلاد مختلف اسلامی برای این امر اقدام نمایند باین ترتیب که ابواب سنت تقسیم گردد و هر قسمتی به عده ای از دانشمندان اختصاص داده شود .

مادوستان «تقرب» (فقهاء تمام ممالک اسلامی از هر طایفه و مذهب) را باین برنامه عملی سودمند بشارت میندهیم ؛ برنامه ای را که حقیقتاً معتقدیم در نوع خود در تاریخ اسلام و تاریخ علم حدیث بی سابقه است .

خدارا در راه تحقق دادن بآن بیاری میطلبیم .

انه نعم الموفق و المعین